

Contra la violència de gènere gramatical

1.- El "llenguatge no sexista": canviar la llengua per no canviar la realitat.

Amb aquest article pretenc aportar elements de reflexió sobre la degradació lingüística a què està duent la moda de voler combatre el sexisme inventant-se nous usos gramaticals i lèxics. Intentaré fer comprensibles els estralls i les incongruències d'aquesta moda però no aportaré una posició pròpia sobre el que cal fer, perquè entenc que tot el que calia dir es troba contingut en l'afinadíssima declaració del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de les Illes Balears, a la qual només retrauré la feblesa d'haver fet pròpia la denominació anticientífica de "llenguatge (no) sexista".

Es tracta d'un problema que demana intervenció urgent de l'autoritat normativa a la resta del domini i que l'autoritat política respecti l'acadèmica; ja ens fa prou dany que el poder polític valencià desacati fins a vint-i-cinc vegades les sentències judicials que remeten les decisions sobre la unitat de la llengua a les autoritats acadèmiques, només ens cal que els del nostre bàndol també desacatin l'autoritat normativa:

El Consell de Mallorca acaba de pegar un cop a la llengua del país. Perquè els cops es poden pegar a l'ús del català -i d'això, certament, no se n'encarrega el Consell- i al bon ús, a la qualitat i a la integritat de la llengua. Agredir la qualitat lingüística, com ha fet el Consell, també és agredir la llengua. El cop ha estat l'aprovació d'un reglament que imposa a tots els documents de la institució un invent tronat anomenat "llenguatge no sexista", definit a una Guia d'estil de llenguatge no sexista, que, malgrat tenir una part vàlida, va perduda en els fonaments, perquè propaga el desbarat que l'ús de l'anomenat "masculí genèric" és una discriminació de les dones i un vici universal a combatre. Basta dir que pretén reprimir expressions tan "sexistes" com "els habitants de Palma" o "els veïns del Molinar". En aquest sentit, el document s'alinea amb altres pamflets que lamentablement pretenen de substituir la manera normal i tradicional d'expressar-se per una *newspeak* orwelliana impracticable, confusionària i empobridora.

La moda de l'anomenat llenguatge no sexista, que arrossega tota mena de progrés gramaticalment indocumentats, no és res nou. Fa temps que les llengües romàniques pateixen aquesta dèria, atida per cercles feministes -de feminisme superficial- que actuen dins les institucions aprofitant la desorientació dels polítics i el silenci -que ara s'està acabant- del món de la lingüística.

Gabriel Bibiloni | 03/08/2010

No es tracta de negar que la nostra societat discrimina les dones (no només), sinó de recuperar el seny enterbolit per la fal·làcia que canviant la llengua canviarem la societat. Ben al contrari, les polítiques d'aparador com ara publicar guies sobre una cosa impossible com és el "llenguatge no sexista" entusiasmen els polítics, que hi troben la manera de fer veure que cerquen solucions sense en realitat entrar en el fons de la qüestió: canbiare tutto per non canbiare niente.

Potser només si portem fins a les darreres conseqüències aquestes propostes arribarem a l'absurd

que ens desvetlli i ens faci tornar a la realitat:

Seria bo moderar aquests usos, i tornar al valor que els donen els (i les) parlants amb naturalitat. O potser proposar una solució consistent a reservar el fins ara masculí per usar-lo quan el referent pot ser mascle o femella o un conjunt de mascles o femelles (animals o persones), mantenir el femení com està i crear un nou masculí, exclusiu per als mascles, afegint-hi una marca que no permetés ambigüitats, per exemple la "u". I així tendríem "els professors" per referir-nos a docents amb independència del sexe, "les professores" per referir-nos a docents femelles i "**lus professorus**" (singular "lu professoru") per referir-nos a docents mascles. Seria una solució més econòmica i menys traumàtica que la de fer duplicacions, sobretot per les poques ocasions en què caldria acudir-hi. Potser, però, és millor continuar funcionant com havíem funcionat fins ara, perquè el contrari seria –i no em mal interpreteu la broma– una altra classe de **violència de gènere** (la gramatical).

Joan Melià

<http://dbalears.cat/actualitat/Opini%C3%B3/fer-volar-coloms-i-colomes.html>

Tot i que en Joan Melià ho presenta com una broma, jo sincerament crec que s'ha arribat a violentar tan exacerbadament el llenguatge que el *newspeak* políticament correcte realment es caracteritza per la violència de gènere gramatical (i lèxica).

2.- Qüestió de sensibilitats

L'origen de la violència de gènere gramatical cal cercar-lo en el desenvolupament de sensibilitats ressentides amb el masclisme imperant a la societat i que acaben confonent la circumstància amb la causa i convertint la causa en la conseqüència. Ergo, si la societat és masclista perquè hi ha llenguatge masclista, canviem la llengua. Aquesta interpretació s'ha vist afavorida per una denominació que ara es manifesta com a incorrecta: la de considerar que el gènere no femení és automàticament masculí, cosa que no és certa. Alguns autors ho han expressat referint-s'hi com a "gènere no marcat", altres com a "gènere indistint" i d'altres parlant de "genèric". El fet és que quan una paraula susceptible de tenir marca de gènere gramatical s'usa en la variant no femenina, només pot ser interpretada com a masculina en un context de clara contraposició (vg: "al Parlament cal que hi hagi la meitat de diputades i la meitat de diputats"). Altrament, a la variant no marcada o indistinta cal afegir-li una desambiguació o explicitació si es vol aplicar només al sexe masculí. Per exemple:

No podem oblidar, d'altra banda, un altre aspecte molt interessant d'aquest període, del qual generalment ens oblidem. Em refereixo al paper que van desenvolupar moltes mestres en defensa de llurs drets professionals. En aquest sentit, val la pena recordar que fou el primer col·lectiu que va aconseguir una equiparació de salaris amb els seus companys masculins. Tot i que va continuar havent-hi una discriminació a favor dels mestres masculins, especialment en els llocs de direcció, el Reial decret que equiparava salaris va ser un pas endavant molt important.

CENT ANYS DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. CENT ANYS DE
PEDAGOGIA Jordi Monés i Pujol-Busquets

Els subratllats (meus) incideixen en els mecanismes genuïns per especificar el femení i el masculí. Si la darrera frase hagués estat "el Reial decret que equiparava els salaris dels mestres va ser un pas endavant molt important", també hauria estat clara i comunicativament eficaç emprant el terme no marcat. És un fet que sempre que es parla indistintament dels dos sexes, o sigui del gènere humà en general, en català es fa servir una variant que les gramàtiques anomenen "masculí" i això és un error, és evident que cal arreglar-ho, però no pas alterant la llengua per tal que s'adapti a la denominació errònia, sinó reconeixent que la denominació de "masculí" per a la forma no marcada no és adequada. Certament els col·leccionistes de rareses han trobat escampats pels segles algunes dotzenes d'exemples que discrepen de l'ús genuí, però el que no ens confessen és quants centenars de milers de construccions indistintes han hagut de garbellar per trobar aquestes dotzenes de contraexemples que demostrarien que la seva sensibilitat té tradició en català.

En un altre sentit, cal destacar que un problema de voler canviar el llenguatge per modelar-lo segons una certa sensibilitat és que la comunicació falla quan emissor i receptor no comparteixen la mateixa sensibilitat. Si el parlant empra genèrics (o indistints, seguint Melià) i l'oient ho interpreta com a exclusiu, la comunicació fallarà. O es crearan molts malentesos quan l'emissor barrejarà (quasi inevitablement) indistinció i distinció en el mateix escrit.

La definició d'estofat pot ser incorrecta per a un vegetarià perquè no s'hi reflecteix que l'animal que aporta la carn ha estat assassinat (mai no s'espera a la mort natural de l'animal per fer-ne estofat) i si és un vegà, fins i tot els vegetals que hi intervenen han estat privats de la vida sense esperar que es desprenguin sols. Potser algun dia tindrem un diccionari normatiu "web 2.0" que permeti vehicular l'atenció a les sensibilitats minoritàries sense imposar el seu punt de vista a la majoria, però quan es tracta de la correcció gramatical i lèxica de textos adreçats al públic en general, la receptivitat a una sensibilitat que no es veu reflectida en els usos generals no funciona si no s'imposa com a nova ortodòxia aquesta sensibilitat a tota la societat.

Com que resultaria molt feixuc parlar en aquest article cada vegada del "newspeak políticament correcte", em permetré recórrer a l'expressivitat de la nostra *ela* geminada per diferenciar aquesta modalitat de base ideològica i que es caracteritza fonamentalment per les duplicitats tan enutjoses com innecessàries i el denominaré "catal·là". Així, si dic la frase "vaig a la reunió de pares" en català, no pressuposaré cap restricció quant al sexe dels assistents, mentre que la mateixa frase en catal·là voldrà dir que s'ha d'entendre l'indistint com a exclusiu masculí. Per traduir la frase catal·lana "vaig a la reunió de pares" al català, hauré de dir "vaig a la reunió de pares masculins".

Des del punt de vista lèxic, el catal·là es caracteritza per preferir l'ús de mots col·lectius com *ciutadania* per referir-se als ciutadans en general, amb indiferència de llur sexe. Però molt sovint es recorre a un mot que no vol dir col·lectiu (el *voluntariat* no és el col·lectiu de voluntaris d'ambdós sexes). La sala del professorat deu voler dir allà on els candidats a professors són investits amb aquesta dignitat. I allà on tinguin bisbesses poden fer la reunió del bisbat amb un sol bisbe o una sola bisbessa...

Però on el catal·là resulta més carregós és en l'apartat del gènere gramatical, on reinterpreta totes les formes que fins ara anomenàvem erròniament "masculines" (i que els lingüistes tenen consens avui de considerar-les "no marcades" o "indiferents" o "genèric") com a exclusives del sexe masculí. Així, si diem "Associació de pares d'alumnes" a un(a?) catal·lanoparlant entendre que volem dir "Associació de pares masculins d'alumnes" i, doncs, que estem ignorant les dones.

En adoptar aquesta reinterpretació de la llengua a partir de la confusió tradicional entre masculí i no marcat i integrant-la en una cosmovisió confrontocèntrica entre masculí i femení, el fet d'entendre el terme no marcat com a exclusivament masculí desencadena la reclamació contra el menysteniment de les dones. La conseqüència ha estat l'adopció, com a mecanisme generalitzat, del desdoblament de tota referència als humans, excepte quan es podia disposar d'un genèric.

Cal dir que altres persones han treballat en la línia contrària: avui les nostres lleis recullen que sempre que un document amb força jurídica faci una referència (vg una convocatòria de places laborals) amb un terme no marcat, aquest no es restringirà al sexe masculí.

Però la vehiculació del catal·là a través de tota mena de llibres rojos ha tingut un impacte real que fa que si dius que "els accionistes acusen els directius de permissivitat amb els treballadors" hagi de demanar perdó: s'ha implantat a la consciència social el sentiment de culpabilitat sexista si un parla en català i no pas en catal·là, com si estigués agredint totes les dones del món.

Fins ací pretenc haver mostrat el meu punt de vista: que el catal·là no és res més que català mal parlat i sobretot mal escrit. Però vull anar un pas més enllà i preguntar-me on podríem arribar si resultés que les persones que practiquen la violència de gènere gramatical aconseguissin un consens social majoritari i fos indispensable que la societat catalana acceptés la transformació de la llengua segons els seus postulats. Simplement, s'hauria obert la caixa dels trons per promoure que qualsevol altra sensibilitat descontenta amb la seva manca de visibilitat reclamés un tracte similar.

Melià suggeria la creació d'un masculí marcat com "lus professorus" per al masculí explícit en comptes de "els professors masculins". No fa gaire va ser notícia que un australià va obtenir dels tribunals el dret a ser reconegut com a neutre, ni mascle ni femella, en atenció a la seva sensibilitat que no es reconeix amb cap dels dos sexes. I, de la mateixa manera, homosexuals d'ambdós sexes, transsexuals, bisexuals i intersexuals podrien reclamar una marca gramatical específica que evités emprar, per exemple, l'explícit femení com a genèric de les dones indistintament de si són heterosexuals, homosexuals, bisexuals o transsexuals.

I si això seria demolidor en l'inventari morfològic, tampoc no seria massa bona la via lèxica per sintagmació: "associació de mares heterosexuals i de mares lesbianes i de pares heterosexuals i de pares gais i de pares o mares bisexuals i de pares o mares transsexuals d'alumnes i alumnes" seria una bona manera de visibilitzar que totes aquestes persones són convidades a sumar-se als esforços per millorar la comunitat educativa al voltant d'una escola, però totalment inviable.

I qui ens assegura que d'ací a un temps, els fills i nets dels africans de la darrera immigració no se sentin discriminats per un "pares" genèric que no deixa traslluir el color de la seva pell i demanen ser visibilitzats?

I ara arribem a una de les paradoxes més curioses dels aspectes ideològics del catal·là: l'argument que donen els inventors d'aquesta llengua artificial a favor del desdoblament com a solució preferible a la dels genèrics és la de "visibilitzar" les dones: si diem "Associació de mares i pares d'alumnes" (fórmula triomfant) estem fent visibles les dones! Si fos així, potser caldria promoure la fórmula "Associació de mares i pares d'alumnes i alumnes", no fos cas que penséssim que es tracta

d'una escola segregacionista on hi ha alumnes només masculins o només femenins. La paradoxa rau en el fet que a certs països les feministes lluiten per no ser separades, com en el cas de l'apartheid que es practica a Israel en els autobusos dels barris ultraortodoxos, semblant a la lluita que els negres nord-americans varen tenir per no ser segregats (i ben visibilitzats) al pis de dalt dels autobusos.

M'ha semblat interessant exemplificar-ho amb una reflexió que percebo com a perfectament feminista però sense regust de racisme o de revengisme antimasculí:

Per tot això celebro que el Cicle de Cinema Català tingui una fortíssima presència de directores i no sigui *cinema de dones* o que la primera trobada poètica analitzés l'obra de 3 dones i un home i no fos *poesia de dones*. Espero que puguem fer aviat un pas més: fer coses 100% de dones sense que calgui posar la paraula *dones* ja que representen i interessen a tothom. Cal que per fi ens equiparem, exactament igual, als privilegis que durant segles han tingut els nostres companys masculins: representar la humanitat des de la nostra concreció personal.

Arraonaments / Montse Barderi

http://www.asabadell.cat/ca/notices/2009/11/mes_enlla_de_la_barrufeta_4522.php

Subratllo un exemple molt genuí de com "companys" per si mateix no és exclusivament masculí i l'autora troba que cal complementar-ho, en un text que reivindica com a positiu que la poesia o el cinema fets per dones no sigui fruit d'apartheid.

Que el desdoblament comporta apartheid es veu en les connotacions ideològiques que implica rebutjar l'indistint. Per exemple, si el concili vaticà segon hagués cridat els catòlics a assumir "la paternitat responsable" i la "maternitat responsable", inevitablement se'n desprendria un biaix sexista com si un bon catòlic hagués d'encasellar i especialitzar la seva dedicació als fills segons el seu sexe: rols especialitzats i segurament jerarquitats. La realitat és que les catòliques seguidores de Pau VI es varen sentir preocupades per la crida a la "paternitat responsable" tant o més que llurs marits. ("paternitat responsable" té 3.620 entrades a Google; "maternitat responsable" en té 82, associades majoritàriament a webs antiabortistes). ¿Coneixeu algun exponent més pronunciat de sexisme institucional a casa nostra que la celebració comercial separada del dia del pare i del de la mare, amb la connivència còmplice de tots els estaments de l'administració?

Si algun dia el catal·là passés a ser l'idioma oficial de Catalunya, ens esperaria encara un altre problema de sensibilitats: sempre que desdoble hem de triar si posem primer el femení i després el "no marcat" interpretat erròniament com a masculí o si ho fem a l'inrevés. Si adoptem la pauta sistemàtica de posar sempre el "masculí" al davant, se'ns acusarà de ser androcèntriques, si ho fem a l'inrevés, de ser masculistes condescendents; si ho fem en ordre alfabètic (mares i pares; estudiantes i estudiants; metges i metgesses; però "noies i nois" vs "cada noi i noia"), complicarem la feina dels correctors i dels traductors (en la llengua de destí pot variar l'ordre) i si ho fem segons quotes, els comissaris de l'ortodòxia catal·lana s'hauran de guanyar el sou controlant que no ens hàgim descomptat...

3.- el desdoblament en la llengua vs en la comunicació pictòrica

La moda de duplicar referències en els escrits va sofrir un gran impuls amb el tsunami del pensament políticament correcte, seguit d'encefalograma pla. Aquesta moda es vehicula a través de l'anglès, que desconeix el gènere en sentit correcte, o sigui que pràcticament no té gènere gramatical. Com a resultat, amb duplicar algun pronom o emprar el que no toca per mostrar aquest afany de visibilitzar i separar, ja són al cap de carrer. En canvi, les llengües romàniques han quedat totalment trasbalsades per la generalització de la confusió entre no marcat i masculí explícit.

Cal combatre l'exclusió de les dones (i també la dels gais i lesbianes, etc...): és un objectiu noble, però cal dur-lo endavant amb eficàcia. Si fem servir l'enginyeria social per implantar un canvi en la llengua en què la no exclusió de la dona es materialitza amb la duplicitat, cada cop que algú no duplica està exclouent i, com veurem més endavant, la llengua té molt d'inconscient que fa que els propis partidaris de la duplicitat se n'obliden en el moment en què relaxen la seva obsessió. En canvi, podem fer molt més per combatre l'exclusió si el que treballem per implantar en el subconscient col·lectiu és que mai ningú té dret a interpretar un text i molt menys una llei o una norma en el sentit que les dones n'estan excloses si no hi apareix explícitament el femení gramatical, ans al contrari, que només hem de visibilitzar la separació quan una situació es refereixi només a individus masculins o només a individus femenins: per exemple, si és cert que Sanitat ha pactat amb els col·lectius magribins que les ginecòlogues de la xarxa pública es dedicaran preferentment a les dones magribines i que els ginecòlegs masculins atendran la resta de dones, en convocar una plaça destinada a l'atenció de població femenina magribina caldrà explicitar que els candidats han de ser dones, en qualsevol altre cas la plaça convocada serà de "ginecòleg" i el fet de no concretar el sexe dels candidats implicarà que no se'n pot excloure cap per aquesta raó..

Per tenir més perspectiva sobre fins a quin punt la segregació visibilitza o exclou, podem sortir de l'àmbit de la llengua verbal i contemplar una comunicació molt més universal com és en els nostres dies la pictòrica. A nivell internacional hi ha consens a considerar que una imatge no explícitament femenina es refereix genèricament als humans, excepte si s'empra en un context de contraposició a una imatge suposadament femenina; això es dona en senyalitzar els serveis higiènics o els canviadors en certs establiments (vegeu l'annex pictòric).

Si es considera que hi ha d'haver lavabos separats per sexes, es senyalitza separant. Però en el cas dels canviadors de nadons o lavabos adaptats per a minusvàlids, ningú no defensa enlloc del món que n'hi hagi d'haver de separats i que s'hagin de senyalitzar separatament. Jo trobo més masclista que el canviador de nadons sigui dins del lavabo femení que no pas que "canviador de nadons" valgui per als dos sexes (fins que algun geni del despilfarrament dels cabals públics proposarà remodelar tots els lavabos públics per separar els canviadors de "nadones" dels dels "nadons").

Avui que al món civilitzat (on es genera aquest llenguatge icònic) una dona no és discriminada per dur pantalons (excepte a França) o corbata, la icona semafòrica d'un vianant aturat o travessant un pas de vianants o la d'un ascensor o treballador a la via pública no s'interpreten mai com que només els humans masculins poden creuar quan hi ha verd o només cal vigilar en conduir si els operaris són masculins o que les dones no poden emprar els ascensors o que no estan obligades a emprar les papereres...

Fins certes explicitacions s'han d'entendre genèricament, com el de centre escolar (cal vigilar només quan un pare acompanya una filla?) o el rètol que la companyia Virgin ha posat a l'estació de Warrington (<http://kaleidoscope.cybertranslator.idv.tw/?m=200902&paged=2>) per censurar els comiats *massa* afectuosos: encara que explícitament s'hi veu un home i una dona aproximant llurs

llavis, el sentit comú diu que la companyia no pretén censurar aquesta conducta només entre les parelles heterosexuales i certament faria riure que haguessin de multiplicar els rètols reproduint totes les combinacions de sexes i d'opcions sexuals dins de cada sexe: seria discriminatori que la icona d'una dona de naixement es considerés que no visibilitza les dones transsexuals o els transvestits?

Em consta que a Mèxic hi ha algunes línies amb autobusos només per dones, per alliberar-les de les agressions degudes a tocaments consuetudinaris. La solució ideal per a aquestes dones seria que els agressors paguessin per llurs abusos i que aquestes pràctiques s'eradiquessin al més ràpid possible. O sigui: que no calgui tenir línies separades. Que jo sàpiga, enlloc del món, ni als països on l'apartheid contra les dones és més extrem, hi ha semàfors separats o ascensors especialitzats per a les dones, ni em sembla que aquesta sigui una opció de progrés.

Llavors, si en el llenguatge icònic el femení actua com a marcat i el no femení només actua com a masculí marcat en un context de contraposició en relació a una realitat separada, com són els lavabos, i actua com a genèric en tots els altres i això no s'ha percebut com a masclisme en cap dels països més avançats en aquestes transformacions socials, perquè hem de marejar la nostra pobra llengua, que ja té prou d'enemics com perquè certs amics l'acabin de destrossar?

4.- la confusió entre genèric i qualitat, estat, condició o abstracció

L'endrega del tema que fa el Departament de Filologia Catalana s'atura també a explicar el mal ús de certs mots col·lectius quan es prenen per genèrics o no marcats:

En qualsevol cas, aquestes paraules s'usen amb sentit de "col·lectiu", no de pluralitat, i no tenen el mateix significat que els plurals de professor i alumne. Així, per exemple, "En Miquel, na Maria i en Pere són professors que m'han marcat" no és substituïble per "En Miquel, na Maria i en Pere són professorat que m'ha marcat".

Però no està tot dit: fins i tot quan s'empren mots autènticament genèrics per evitar el mot indistint erròniament interpretat com a exclusivament masculí sol passar que l'ús del genèric polisèmic deriva en construccions més abstruses. Així, mots com *ciutadania* tenen diverses accepcions més habituals i forçar-ne les més infreqüents per evitar l'indistint té conseqüències pràctiques d'inintel·ligibilitat o d'ambigüitats innecessàries: l'assistència ha decidit el partit (volem dir "els assistents" o la jugada?); l'aristocràcia de la pagesia (volem dir "els aristòcrates rurals" o "l'elit dels pagesos"?). Si cerquem al DIEC2 amb la seva potent i magnífica interfície pública els mots que contenen "conjunt" a la definició i que acaben amb algun sufix de col·lectiu, veurem dues coses: a) que n'hi ha molts més dels mil que la versió pública permet obtenir i b) que n'hi ha molt pocs que tinguin només l'accepció de "conjunt" sense risc d'ambigüitat, com laïcat ("Conjunt dels fidels laics."), gitanalla ("Conjunt de gitanos.") o marineria ("Conjunt de mariners d'una nau, d'una companyia de navegació."). Se'n conclou que per aquest camí podem prendre molt de mal.

També podem veure que les definicions del DIEC no estan escrites en catal·là: tant les del paràgraf precedent com les de la immensa majoria de col·lectius estan redactades en català i es refereixen a *conjunts d'al·lots, de brètols, dels artesans, dels empresaris, de tots els bisbes..., de funcionaris d'una administració pública, de germans d'una família, dels intel·lectuals d'una ciutat, d'una nació, etc, dels mendicants, d'oficials de l'exèrcit, de veïns d'un poble, d'un barri, d'un carrer, de cosins, de forasters, dels menestrals, dels nebots d'algú, de pagesos, de peons o soldats de peu,*

de senyors o persones de distinció, de ballesters, dels funcionaris públics, dels ciutadans, dels socis d'una companyia no anomenats en el títol de la raó social, d'advocats, escrivans, procuradors, etc., en l'Administració de justícia, dels membres de la diplomàcia d'un país, dels militants d'un partit, un sindicat, etc, dels progressistes, dels tecnòcrates, sempre emprant l'indistint.

De manera que, quan algú enfarfega innecessàriament un discurs polític amb contínues apel·lacions a la *ciutadania*, s'està adreçant cada vegada al "conjunt de ciutadans", cosa que en català no exclou les ciutadanes ni visibilitza per separat les ciutadanes dels ciutadans masculins i els ciutadans masculins per separat de les ciutadanes; doncs, si resulta que la *ciutadania* és el *conjunt de ciutadans* (clar i català) deixem-nos de falòrnies i diguem "ciutadans" sense caure en el ridícul històric que hauria estat un "Ciutadania de Catalunya: ja sóc aquí!"

L'altre recurs de què abusa el catal·là és el d'interposar el mot *persona* davant del mot que no accepta com a indistint: en comptes de "els treballadors es manifestaran amb els jubilats", diu "les persones treballadores es manifestaran amb les persones jubilades". En alguns casos el dany és només de redundància innecessària, car "jubilat" vol dir justament "Persona jubilada" i la llengua ha creat el substantiu "jubilat" per la repel·lència a la redundància supèrflua; però en l'altre cas, si "treballadores" es pren com a adjectiu, vol dir que és més pencaire que la majoria ("Que treballa, afectat a treballar.") i si es pren com a substantiu, llavors sobra el Persona, que ja és a la definició "Persona que treballa en qualitat d'assalariat". Doncs, quan parlem de les "persones treballadores" o bé les estem visibilitzant al marge dels de l'os Bertran, o bé ens referim a la "persona persona que treballa en qualitat d'assalariat".

Un mal ús encara més clamorós és el de "persones interessades" per referir-nos als "interessats". En català el primer sintagma remet a la primera accepció del DIEC amb connotacions de deshonestat, mentre que "interessats" tot sol remet a la tercera accepció i connota un interès legítim:

interessat -ada

1 / adj. i m. i f. [LC] Que es deixa portar massa per l'afany del profit o de la utilitat. És un home massa interessat. Amb les seves accions demostra que és una interessada.

1 2 adj. [LC] Que implica aquest afany. Una oferta interessada.

2 adj. i m. i f. [LC] Que té interès en alguna cosa. Convocaran una reunió per als interessats. Hi estic molt interessada.

Per a la seva dissort, els inventors del catal·là hi ha vegades que no poden emprar cap d'aquests subterfugis vistos fins ací per evitar la duplicitat separadora, com en el cas de la definició de *jurat* al DIEC

jurat m. [LC] [DR] Conjunt de **ciutadans designats** d'acord amb les prescripcions de la llei, la missió **dels** quals és de determinar i declarar el fet en els processos penals, sense tocar les qüestions de dret.

Tant si hi posàvem *ciutadania* com si dèiem "*persones ciutadanes*" el sentit canviaria inacceptablement, que és un dels problemes més importants dels que genera el catal·là (una "persona beneficiària" no és un beneficiari sinó una "persona relativa a un benefici"), doncs, només

queda una manera catal·lana de definir jurat:

jurat m. [LC] [DR] Conjunt de **ciutadanes i ciutadans designades i designats** d'acord amb les prescripcions de la llei, la missió **de les i dels** quals és de determinar i declarar el fet en els processos penals, sense tocar les qüestions de dret.

Aquest disbarat és impossible de ser reparat. Confio que el procés de regeneració contra els danys del catal·là comporti aviat la impossibilitat d'aprovar la selectivitat ni cap nivell de català a qui escrigui així.

Si se'ns encomanava el deliri newspeakia dels inventors del catal·là com al Dr. Melià amb la seva proposta de masculins específics, podríem tancar aquest apartat proposant la invenció de col·lectius exclusivament femenins. Tenim el recurs d'inserir una "a" de morfema femení:

al·lotaam bretolaalla artesanaat empresariaat episcopaat funcionariaat gentilitaat germandaat intel·lectualitaat laïcaat mendicitaat oficialitaat presbiteraat superioritaat veïnaat criaturaam cosinaalla fadrinaalla forasteraalla gitanaalla menestralaalla morraalla nebodaalla pagesaalla peonaalla senyoraalla ballesteriaa burocràciaa capellaneriaa ciutadaniaa companyiaa.

Això li donaria al catal·là un aire convenient de semblança amb el Láadan, que també és una llengua artificial inventada per expressar el punt de vista femení, per exemple per poder designar els cinc tipus diferents de menstruacions que les llengües naturals no permeten expressar.

Llavors, si conjunt de persones masculines que exerceixen l'autoritat superior es reuneixen amb el conjunt de persones femenines que exerceixen l'autoritat superior per analitzar les demandes tant dels menestrals masculins com de les menestrales, podem dir que *la superioritat i la superioritaat analitzen les demandes de la menestraalla i la menestrala* i haurem aconseguit dur la visibilització i l'apartheid també al col·lectius!

5.- els errors gramaticals en front dels pragmàtics: avantatge del genèric enfront de l'apartheid

Als lingüistes seriosos amb l'ofensiva del catal·là se'ls ha girat feina, no solament per fer mea culpa per haver-ho propiciat utilitzant descripcions errònies a les gramàtiques en anomenar *masculí* l'indistint o genèric, sinó també per analitzar a fons els estralls que aquesta ofensiva contra el català ha causat en la comunicació quotidiana i en els hàbits lingüístics de la gent normal i corrent.

No és ací el lloc de fer un estudi ampli sobre aquests estralls, però entrarem a analitzar dos exemples per comprovar com un text que no se sàpiga si s'ha volgut escriure en català (emprant els indistints) o en catal·là (segregant o, com diuen els seu inventors, visibilitzant) tindrà una lectura inclusiva i, doncs, integradora, en català, mentre que en catal·là qualsevol desviació del dogma segregacionista es traduirà en l'exclusió de la dona.



Mujeres en Red

La Carlota parla de sexe

Qui som

a - Comunicació - Dones en Xarxa - Drets - Feminismes - Formació - Història
- Prostitució - Recomanacions culturals - Salut - Societat - Societat del Coneix

Ajuts per l'escolarització de nens i nenes

dimecres 13 d'agost de 2008



L' **Ajuntament de Montcada i Reixac** ha aprovat en Junta de Govern Local l'atorgament d'**ajuts per a famílies amb nens de 0 a 3 anys** escolaritzats durant el curs 2008-09 a les **escoles bressol municipals de Camí del Bosc, Mitja Costa i Font Freda**.



La bonificació, que suposa un **descompte del 15%** sobre la quota base d'escolaritat, s'adreça a les famílies que **tenen dos o més fills** a l'escola i que són família nombrosa. Aquestes ajudes suposen una quantitat de 3.712,5 euros: **2.227,50** per família nombrosa i **1.485 euros** per tenir dos o més fills al centre, i se'n beneficiaran onze famílies, vuit pel primer concepte i tres pel segon.

La **presidenta de l'Àrea Social, Ana Rivas**, ha destacat que "**amb aquests ajuts volem donar suport econòmic a les mares i els pares a l'hora de fer front la despesa que suposa l'educació dels seus fills**".

En l'anunci precedent trobem un exemple de la diferent interpretació que obtindrem si ho llegim en català o en catal·là. En el primer cas, entendrem que es tracta d'ajuts adreçats a les famílies independentment del sexe dels progenitors i dels infants, encara que hi hagi un parell d'errors pels pleonasmes de dir "nens i nenes" (primera el·lipse) i "les mares i els pares" (penúltima el·lipse). De fet, per simple sentit comú, del títol en sobren fins i tot els nens: amb "Ajuts per a l'escolarització" n'hi ha prou i basta mentre els ecollunàtics no proposin ajudes públiques per escolaritzar els animals domèstics o de granja (no rigueu, a Barcelona els gossos abandonats esdevenen funcionaris pensionistes a càrrec de la hisenda pública quan són atrapats per la unitat canina de la policia municipal...)

En canvi, l'anunci en qüestió té tota una altra interpretació en catal·là. En primer lloc, ens assabentem que l'anunci pertany a la secció d'ajuts escolars per a infants de tots dos sexes (perdó, d'algun dels dos sexes). Tot seguit, el cos de l'anunci ens deixa entendre que aquest en concret només és per a infants masculins de (més difícil encara) famílies que només tinguin infants masculins al centre o que siguin família nombrosa. Per acabar de segregar, l'anunci ens deixa entendre, en les paraules de la presidenta de l'Àrea Social, que només volen ajudar les famílies que tenen pare i mare (o més d'un pare i més d'una mare? No hauria de dir "a les mares o/i als pares" per no discriminar les famílies monoparentals?).

Doncs, em sembla inapel·lable que el lector hauria de saber si el text és en català o en catal·là, per tal que un pare vidu de dues nines sàpiga si s'ha de casar d'urgència i operar les filles per poder optar als ajuts. Atesa que la diferència conceptual és que el català empra el genèric per incloure els dos sexes i el catal·là desdobra per visibilitzar-los bo i segregant, proposo que les icones següents orientin el lector quan un text presenti asistematicitats que facin dubtar.

<p>Un text que dugui la icona del dessota voldrà dir que està escrit en català i que, doncs, només es podrà interpretar que es restringeix al sexe masculí quan es diu explícitament.</p>	<p>Un text que dugui aquesta altra icona voldrà dir que està escrit en catal·là i que, doncs, només es podrà interpretar que s'hi inclou un dels dos sexes masculí si es diu explícitament.</p>
	

La presència d'aquest símbol a la "Convocatòria d'ajuts per a estudiants de la UdL amb necessitats especials per al curs 2010/11" (http://www.udl.es/serveis/seu/documents_SIAU_NOAU/AjutsNecessitatsEspecials1011.odt) per part del Vicerectorat d'Estudiantat (sic; volien fer un rodolí?) de la Universitat de Lleida ens ajudaria a tapar-nos el nas abans d'emprendre la lectura on el barbarisme *estudiantat* alterna amb *els estudiants*, el *vicerectorat* no és ni l'oficina ni la dignitat sinó una manera de no repetir tantes vegades "vicerector o vicerectora" (totes el mascle primer!), on el garbuix de persones interessades, persones sol·licitants, persones beneficiàries i persones adjudicatàries contribueix notablement al malbaratament de paper i tòner i a l'emissió de CO2. I això sense dilucidar si la finalitat és ajudar cada estudiant necessitat específicament en allò que li convingui o muntar un autobús que els dugui col·lectivament (el barbarisme *estudiantat* deu referir-se al col·lectiu, no?) fins a la porta de la UdL:

La present convocatòria té per finalitat contribuir a aconseguir que l'estudiantat amb necessitats especials pugui accedir a l'estructura universitària

El darrer que ens mostra aquest exemple és que els comissaris ideològics no tenen gaire formació lingüística; altrament, en degradar la frase "pugui accedir a l'expedient acadèmic personal del sol·licitant" a "pugui accedir a l'expedient acadèmic personal de la persona sol·licitant" s'haurien adonat que caldria evitar la cacofonia: "pugui accedir a l'expedient acadèmic de la persona sol·licitant". Però és evident que per prendre aquesta decisió cal tenir un mínim de sentit gramatical i idees pròpies, de les que no vénen al catecisme.

6.- la confusió entre sexisme i gènere i entre el llenguatge i el seu ús

Els lingüistes estudiem diferents tipus de llenguatge, com l'infantil o el científicotècnic. L'estudiem perquè el podem caracteritzar en termes gramaticals, sintàctics i lèxics. El dit "llenguatge no sexista" no es pot estudiar en altres termes que en els de "català incorrecte"; i pel que fa al "llenguatge sexista", és tan inanalitzable lingüísticament com el "llenguatge socialista" o el catòlic o el racista: no es tracta de llenguatges diferents, sinó d'usos diferents del llenguatge. La disciplina que s'hi acostava més és l'anàlisi del discurs, que està preparada per rendir compte dels biaixos ideològics de la comunicació.

Cal no perdre de vista que segons les nacions unides el sexisme és una forma de racisme, com ho és qualsevol discriminació en base a algun dels aspectes contemplats a l'article dos de la declaració universal de drets humans (raça, sexe, ètnia, religió o llengua). En aquests termes, doncs, un discurs que justifiqui o instigui a discriminar les dones és racista i una constitució que digui que les dones no poden votar o que uns determinats ciutadans tenen més drets i menys deures lingüístics que la resta és racista.

El que és innegable és que hi ha comunicació racista o sexista, que hi ha un ús racista o sexista del llenguatge, però el mateix llenguatge és pot emprar també per combatre el sexisme o el racisme amb la mateixa gramàtica i el mateix lèxic. Quan enterbolim el nostre enteniment parlant de "llenguatge sexista" no és estrany que tot seguit vulguem modificar el llenguatge, però el resultat és que la societat segueix essent sexista i en comptes de posar les seves energies en esmenar-ho les malgasta maltractant la llengua.

I més si li amaguem la motivació (combatre el sexisme) barrejant-hi el *gènere* que prou feina tenia amb la doble càrrega de referir-se a una categoria morfològica i a la tipologia dels textos. Estic força convençut que un estudi basat en enquestes sobre les conseqüències d'eludir parlar de "violència sexista" amb l'eufemisme mal format de "violència de gènere" mostraria que a la gent els impacten molt menys les notícies amb l'eufemisme polisèmic que no pas les que parlen explícitament i crua de violència sexista.

Es donen altres casos en la comunitat científica de termes especialitzats polisèmics. Per exemple els estudiosos de les llengües planificades o internacionals anomenen el seu terreny "interlingüística", el mateix terme amb què alguns lingüistes de llengües romàniques han adaptat el terme anglès "crosslinguistics" que es refereix a la lingüística comparativa. Cap dels dos col·lectius renuncia al seu ús del terme, bàsicament perquè els seus terrenys no interseccionen i, a més, no tenen alternatives.

En canvi, la confusió que generen els "estudis sobre el gènere" que no sabem si són de l'àmbit de la morfologia o ens aportaran disquisicions sobre "la prosa poètica en el teatre rural del segle XIX" es podria evitar dient les coses pel seu nom: estudis sobre el sexisme o sobre la violència sexista quan es tracti justament d'això. Tenim maneres molt clares de referir-nos a la violència sexista o als estudis sobre el sexisme en la comunicació sense haver de crear confusió barrejant-hi el gènere. La política contra el sexisme no suscita cap mena de dubte sobre el que pretén, en canvi les trompetejades "polítiques de gènere" em fan esperar plans de promoció del teatre o de la poesia, que també en calen.

7.- la lluita contra el sexisme vs clientelisme feminista

És sabut que els polítics no adopten una solució si no genera quatre problemes nous, no fos cas que es quedessin sense feina si ho feien massa bé, i que la seva acció es guia fonamentalment per les enquestes i els beneficis mutus que puguin negociar amb els *lobbies*. Això explica que proliferin les polítiques d'aparador que només pretenen crear la imatge que s'aporten solucions sense necessitat de entrar a fons en el problema.

L'ofensiva catal·lana contra la nostra llengua s'ha d'entendre en aquest context i en tenen tanta culpa

l'anterior tripartit CDC+PP+UDC com l'actual PSOE+IC+ERC. Els uns la començaren i els altres li han donat continuïtat. El màxim instrument per a aquestes polítiques és l'Institut Català de la Dona/de les Dones, canvi de nom que no esquiva el problema de fons: si cal promoure polítiques en relació a la dona és perquè ha estat discriminada; també els homosexuals, les lesbianes i totes les altres opcions sexuals fora de l'heterosexualitat han estat discriminades i fins perseguides, i encara hi estan. Tindrem en el futur un Institut Català del Gai? De la Lesbiana? Del Transsexual? Del Bisexual? De l'intersexual? No seria millor tenir un organisme que es dediqués a la prevenció del sexisme i a combatre'l, independentment del sexe i l'orientació sexual de la víctima? No és sexisme desentendre's de totes les altres víctimes del sexisme?

Que només es pot combatre el sexisme esguerrant la llengua? On ha quedat la paritat a les llistes electorals? Què passa amb la paritat entre els càrrecs públics i assessors, o el professorat de les universitats públiques? Per què no hi ha notes de tall específiques i fins i tot preus de matrícula adaptats per acabar amb els rols sexistes en les carreres universitàries? Per què no es condicionen els ajuts públics o la contractació de publicitat de la premsa i els mitjans audiovisuals a la presència equilibrada de dones en els llocs de decisió i en tots els rols davant la càmera? Per què no es cerquen polítiques perquè el món de l'esport, amb tota la seva càrrega simbòlica, s'incorpori a la lluita contra els estereotips sexuals? Per què no s'implanten polítiques via ajuts o coerció per tal que les dones es puguin reincorporar al món laboral després de la paternitat?

Cercar solucions de veritat dona feina, atacar el català és molt fàcil i fins quedes com a cosmopolita.

8.- també els lingüistes tenim feina

Lluitar contra el sexisme és una causa que mereix tots els esforços, com totes les altres causes contra el racisme (per exemple, l'article 3 de la constitució neofranquista). Però ara penso en una altra feina que tenim els especialistes en català: hem d'admetre que la denominació tradicional de "masculí" amb què ens hem referit a l'indistint fins recentment per simplificar ha propiciat el simplisme maniqueu amb què s'ha manipulat la societat contra els usos tradicionals.

Ens queda molta feina de fer pedagogia per fer entendre a totes les AMPES del país que segregat segons el sexe en la denominació de l'entitat els duu exactament en la direcció contrària del que pretenien: a la perpetuació del sexisme; que el que han de pretendre per millorar el món de l'escola és que mestres, pares i alumnes aportin al màxim sense necessitat d'encasellar ningú segons el sexe i que el millor és que tinguin una denominació que els inclogui a tots, com era APA.

N'hem de fer molta amb els sindicats i les organitzacions progressistes que s'han deixat entabanar pel maniqueisme d'equiparar el genèric amb el masculí excloent. Amb els periodistes i comunicadors que se senten obligats a demanar perdó si parlen correctament quan se n'adonen a posteriori...

I això ho ha de liderar l'autoritat lingüística: estic segur que no és que l'IEC no sigui conscient dels estralls del català, més aviat em temo que els fa por que els acusin de masculistes si intenten recuperar els usos genuïns del català. Però entre els acadèmics hi ha també dones, dels millors professionals que té la nostra llengua, que haurien de fer la seva aportació per tal que s'acabi aquest problema d'una vegada.